

MALMÖ HÖGSKOLA

Fakulteten för
lärande och samhälle

Examensarbete
15 högskolepoäng, grundnivå

Studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar

- en studie om studie- och yrkesvägledares upplevelser av att integrera studie- och yrkesvägledning i grundskolans verksamhet

Study and vocational guidance as the entire school's responsibility

- *A study about study and vocational guidance counselors' experiences of integrating study and vocational guidance in the secondary school activities*

Nina Ekdahl

Studie- och yrkesvägledarexamen 180 hp

Examinator: Niklas Gustafson

Datum för slutseminarium: 2016-08-24

Handledare: Nils Andersson

Sammanfattning

Forskning visar att studie- och yrkesvägledning i dagens samhälle inte ses som hela skolans ansvar. En kommun har startat ett projekt, där alla kommunens grundskolor ska ha en plan för att studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse ska bli hela skolans ansvar. Syftet med den här studien är därför att beskriva och analysera studie- och yrkesvägledarnas upplevelser av projektet. Studien har två frågeställningar som ämnar besvara studie- och yrkesvägledarnas syn på hur lärare upplever integrerad studie- och yrkesvägledning, samt vilken syn studie- och yrkesvägledarna har på projektets upplägg. Genom en kvalitativ metod har fyra studie- och yrkesvägledare intervjuats. Den insamlade datan har analyserats utifrån de teoretiska begreppen learning by doing, kontext, miljö och meningssammanhang. Resultatet visar att respondenterna upplever att många lärare inte förstår vad studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse innebär, men att många lärare trots detta väver in studie- och yrkesvägledning i lektionerna i dagsläget. En plan för studie- och yrkesvägledning upplevs ge förutsättningar för att studie- och yrkesvägledningen ska bli hela skolans ansvar, vilket skulle kunna ge effekter som studiemotiverade elever. Att en/ett par lärare från så gott som varje skola har fått delta på workshops samt fått information av kommunens studie- och yrkesvägledare, ses som ett bra tillvägagångssätt för att få ut studie- och yrkesvägledningen i verksamheten.

Nyckelord: studie- och yrkesvägledning, organisationsutveckling, learning by doing, hela skolans ansvar, samverkan

Förord

Jag vill börja med att tacka Birgitta, för ditt stöd och engagemang. Tack till respondenterna, som utförligt svarat på mina frågor. Ett stort tack går även till min handledare Nils, för ditt tålamod och din snabba återkoppling. Mina hjärtligaste tack till Julia och Sandra, som tagit sig tid och lagt energi på att korrekturläsa och bidra med ovärderlig konstruktiv feedback. Vänner, klasskamrater, kollegor och chefen – tack för att ni hört av er och stöttat mig!

Slutligen vill jag ge all kärlek tillbaka till mamma, pappa, Soran, Nellie, Jens och Eiemi, som lagat mat, kokat extra starkt kaffe, tröstat, peppat och trott på mig.

Innehållsförteckning

1 Inledning	7
1.1 Syfte	9
1.2 Frågeställningar	9
1.3 Bakgrund till projektet	9
1.4 Disposition	11
2 Tidigare forskning	12
2.1 Studie- och yrkesvägledning – hela skolans ansvar	12
2.2 Sammanfattning	14
3 Teoretiska utgångspunkter	16
3.1 Learning by doing	16
3.2 Utveckling inom en organisation	18
3.3 Sammanfattning	19
4 Metod	20
4.1 Metodval	20
4.2 Urval	21
4.2.1 Presentation av respondenter	21
4.3 Datainsamling	22
4.4 Analysmetod	22
4.5 Etiska ställningstaganden	23
5 Resultat	24
5.1 Tid att utveckla sitt sätt att tänka	24
5.2 Plan för studie- och yrkesvägledning	27
5.3 Sammanfattning	28
6 Analys	30
6.1 Analys utifrån learning by doing	30
6.2 Analys utifrån kontext, miljö och meningssammanhang	32

6.3 Slutsatser	33
7 Diskussion	35
7.1 Analysdiskussion	35
7.2 Metoddiskussion	37
7.3 Teoridiskussion	38
7.4 Avslutande reflektioner	38
7.5 Förslag på fortsatt forskning	39
8 Referenslista	40
Bilaga 1	43
Intervjuformulär för studie- och yrkesvägledare	43
Bilaga 2	44
Den kommunala syvplanen	44

1 Inledning

I läroplanen från år 2011 står det författat att det är hela skolans uppdrag att se till att elever ”kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden” (Skolverket 2011, 14). För att uppfylla detta ska hela skolans personal verka för att:

... utveckla kontakter med kultur-och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö, och bidra till att elevens studie-och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund. (Skolverket 2011, 14)

För att eleverna kunna genomföra väl grundade studie- och yrkesval behöver skolan ge eleverna utrymme till att utöka sina erfarenheter och kunskaper, då dessa är av vikt för att eleverna ska kunna ta ställning till frågor som rör deras framtid (Skolverket 2013, 27). Enligt de allmänna råden (Skolverket 2013, 25) bör lärare i undervisningen ”ge eleverna möjlighet att utveckla en förståelse för hur kunskaper i ämnet kan ha betydelse i arbetslivet...” (Skolverket 2013, 25). Genom att visa exempel på hur skolämnen kan knytas till yrken och utbildningar, kan eleverna få en utökad kunskap som kan bidra till ett väl grundat gymnasieval (Skolverket 2013, 27).

Skolinspektionen genomförde år 2013 en granskning, gällande kvalitén på studie- och yrkesvägledningen i grundskolan. Rapporten visar att ingen av de 34 skolor som deltog i undersökningen erbjuder eleverna studie- och yrkesvägledning i den utsträckningen att de ges möjlighet att utveckla sina förmågor till att kunna göra väl grundade studie- och yrkesval. Gemensamt för samtliga skolor är att studie- och yrkesvägledningen är lågt prioriterad. Ansvaret läggs på studie- och yrkesvägledarna, som på grund av tidsbrist oftast fokuserar på gymnasievalet i årskurs nio. Studie- och yrkesvägledningen ses inte som hela skolans ansvar och inte heller som något eleverna ska ha tillgång till under hela skolgången (Skolinspektionen 2013, 6).

I en studie gjord av Lärarnas Riksförbund (LR) från år 2012, är syftet att undersöka vilken effekt studie- och yrkesvägledning i grundskolan har på elevers gymnasieval. Undersökningen är gjord av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av LR. Underlaget är kommuners

rapporteringar av elever från årskurs nio och genom gymnasiet, där SCB tagit notis om antalet elever som börjar gymnasiet, gör studieavbrott samt återgår till gymnasiet efter studieavbrott (Lärarnas Riksförbund 2012).

LR (2012, 6) drar slutsatsen att studie- och yrkesvägledning har betydelse för att minska studieavbrott i gymnasieskolan. Studie- och yrkesvägledning ses som en förutsättning för att elever ska komma att fullfölja sina gymnasiestudier, vilket i förlängningen är av vikt för elevernas fortsatta liv (Lärarnas Riksförbund 2012, 6). Studie- och yrkesvägledningen i svenska kommuner måste erbjudas tidigt i grundskolan och fortsätta genom hela utbildningen. Detta för att eleverna ska ges möjlighet att göra ett väl grundat gymnasieval, vilket ska leda till att eleverna slutför den valda gymnasieutbildningen. Kommunerna i landet måste enligt LR (2012) sätta upp mål för studie- och yrkesvägledningen och se till att det sker en uppföljning av studie- och yrkesvägledningen i skolans verksamhet.

Med bakgrund av bestämmelserna i läroplanen (Skolverket 2011), Skolinspektionens (2013) rapport angående bristfällig studie- och yrkesvägledning, samt Lärarnas Riksförbunds (2012) slutsats att studie- och yrkesvägledning i grundskolan är en förutsättning för att minska studieavbrott i gymnasiet, kommer denna studie fokusera på hur en kommun gått tillväga för att erbjuda eleverna studie- och yrkesvägledning i den utsträckningen att de ska kunna göra väl grundade studie- och yrkesval. Detta då flera grundskolor i kommunen under läsåret 2013/14 fick kritik från Skolinspektionen angående bristande studie- och yrkesvägledning (se 1.3 Bakgrund till projektet). Som åtgärd startades ett projekt (se 1.3 Bakgrund till projektet) i kommunen med målet att studie- och yrkesvägledningen ska bli hela skolans ansvar. Detta med ambitionen att eleverna under hela skolgången ska ha tillgång till studie- och yrkesvägledning i den utsträckning att de utvecklar förmågor som ska bidra till väl grundade studie- och yrkesval.

Målet med denna studie är att ta reda på hur studie- och yrkesvägledarna på grundskolorna upplevt projektet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i verksamheten. Studien är ämnad att inspirera studie- och yrkesvägledare som vill se en förändring i sin verksamhet.

1.1 Syfte

Syftet med studien är att beskriva och analysera studie- och yrkesvägledarnas upplevelser av projektet att integrera studie- och yrkesvägledning i hela grundskolans verksamhet.

1.2 Frågeställningar

- Vilken syn har studie- och yrkesvägledarna på lärarnas förhållningssätt till studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse?
- Vilken syn har studie- och yrkesvägledarna på projektets upplägg?

1.3 Bakgrund till projektet

Kommunen i fokus för denna studie fick under läsåret 2013/14 kritik av Skolinspektionen, gällande några av kommunens grundskolor som inte ansågs erbjuda eleverna studie- och yrkesvägledning i tillräcklig utsträckning. Skolinspektionens beslut riktade sig till rektorerna på de kritiserade skolorna, vars uppdrag är att se till att:

Eleverna och de som avser att påbörja utbildning ska ha tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval. (Källa: mejlkontakt med kommunens förvaltningssekreterare)

Kritiken resulterade i att den nytillträdde grundskolechefen ville ha en plan för studie- och yrkesvägledningen på grundskolan, där målet med planen skulle vara att ge eleverna förutsättningar att kunna göra medvetna och väl underbyggda studie- och yrkesval. Grundskolechefen gav verksamhetsledaren för studie- och yrkesvägledarna i kommunen

uppdraget att göra ett förslag till en plan. Verksamhetsledaren utgick från de allmänna råden (Skolverket 2013) vid upprättandet av den kommunala syvplanen och nedan är ett utdrag av denna, där kommunens namn för denna studie har tagits bort.

I kommunen ska eleverna ges en likvärdig och kvalitativ studie- och yrkesvägledning i enlighet med de Allmänna råden och riktlinjerna för studie- och yrkesvägledning. Studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse är en angelägenhet för hela skolans personal. Processen bör påbörjas tidigt och ske kontinuerligt under hela grundskoletiden. (Bilaga 2)

Förslaget förankrades hos grundskolechefen och rektorerna på grundskolorna fick i uppdrag att ge utrymme till att arbeta fram en lokal syvplan för respektive skola. Utifrån den kommunala syvplanen skulle varje skola utforma en lokal plan för hur studie- och yrkesvägledningen skulle kunna integreras, utefter respektive skolas resurser och förutsättningar. Med rektorernas godkännande kunde en/ett par lärare (fortsättningsvis kallade syvpedagoger) från nästan varje skola sammanföras med kommunens studie- och yrkesvägledare som jobbar inom grundskolan. Vid ett flertal tillfällen anordnades workshops innehållande information och diskussioner kring vad studie- och yrkesvägledning innebär och hur den kan integreras i verksamheten. Syvpedagogerna vidarebefordrade därefter kunskap och information till övriga lärare på respektive skola. Detta resulterade i att majoriteten av grundskolorna i kommunen numera har en lokal plan för hur studie- och yrkesvägledningen ska bli hela skolans ansvar.

I studien förekommer begrepp och förkortningar som uppkommit vid intervjuerna av respondenterna. *Vägledare* samt *syv* är begrepp som respondenterna har använt som alternativ till *studie- och yrkesvägledare*. De olika titlarna förekommer i samtliga intervjuer med respondenterna och finns därför utskrivet i resultatkapitlet. *Syvplan* är respondenternas förkortning av den kommunala samt lokala plan som skapats för att studie- och yrkesvägledning ska bli hela skolans ansvar. Den kommunala syvplanen är upprättad av verksamhetsledaren för studie- och yrkesvägledarna i kommunen och innehåller mål och riktlinjer för studie- och yrkesvägledning i skolans verksamhet. Den lokala syvplanen är upprättad av respektive skola utifrån de mål som beskrivs i den kommunala syvplanen. Då skolornas förutsättningar är olika har varje skola skapat en plan som passar in i verksamheten. *Syvpedagog* är benämningen på de lärare som har deltagit på de workshops som anordnats av verksamhetsledaren för studie- och yrkesvägledarna i kommunen. Efter första workshopen var det lärarna själva som valde att kalla sig syvpedagoger och dessa har efter varje workshop tagit med sig de nya kunskaperna till

respektive skola och delgivit övriga lärare om hur studie- och yrkesvägledning kan integreras i verksamheten. Det för studien aktuella projektet, att studie- och yrkesvägledning ska bli hela skolans ansvar, kommer vid vissa tillfällen att benämnas *projektet*. Detta för att skapa ett flyt i texten.

1.4 Disposition

I kapitel 2 behandlas tidigare forskning som beskriver studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar på en skola på Irland samt 3 skolor i Hongkong. Kapitel 3 behandlar vilka teoretiska utgångspunkter som studien vilar på, vilka utgår från utbildnings- samt organisationspedagogik. Kapitel 4 behandlar val av metod, presentation av respondenter, hur data samlats in, val av analysmetod samt de etiska ställningstaganden som studien vilar på. I kapitel 5 redovisas resultatet, som i kapitel 6 analyseras med hjälp av valda teoretiska begrepp. Kapitel 7 består av diskussion kring analys i samband med tidigare forskning, samt diskussion kring metod och teori. Vidare i kapitel 7 ges en avslutande diskussion samt förslag på fortsatt forskning.

2 Tidigare forskning

I detta kapitel kommer det presenteras tidigare forskning som behandlar integrerad studie- och yrkesvägledning i Hongkong. Studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar har varit en policy i Hongkong sedan år 1990. En studie från Irland gjordes under en period då grundskolesystemet på Irland var under förändring, då bland annat studie- och yrkesvägledare inte längre fick plats i grundskolans budget. Studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar blev därför aktuellt. Som komplement till forskningen angående studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar, kommer Skolinspektionens rapport gällande bristande studie- och yrkesvägledning på skolor i Sverige att redovisas.

2.1 Studie- och yrkesvägledning – hela skolans ansvar

Skolinspektionen granskade år 2013 34 grundskolor runt om i Sverige, där syftet var att inspektera i vilken mån dessa skolor erbjuder eleverna studie- och yrkesvägledning. En genomgående kritik från Skolinspektionen (2013) är att det saknas mål och riktlinjer från rektorn om hur studie- och yrkesvägledningen ska genomföras och inkluderas i verksamheten. Tillgången till en individ med kvalitativa kunskaper motsvarande en studie- och yrkesvägledares är inte prioriterad. Enligt Skolinspektionen (2013, 7) ses inte arbetet med studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar på de granskade skolorna. Rektorn lägger över ansvaret på studie- och yrkesvägledaren. Samverkan och målinriktat arbete för att eleverna ska kunna utveckla förmågor till att göra väl underbyggda studie- och yrkesval saknas. De lärare som intervjuats vet dessutom i stor utstäckning inte om att studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar. De saknar även kunskap om hur studie- och yrkesvägledning kan integreras i deras lektioner.

Lam och Hui (2010) utgår i sin artikel från hur tolv lärare på tre skolor i Hongkong tänker kring och hur de arbetar med studie- och yrkesvägledning på sina lektioner. Resultatet visar att samtliga tillfrågade lärare ser studie- och yrkesvägledning som en del av deras yrkesroll. Ingen av lärarna i studien är formellt en del av studie- och yrkesvägledningsteamet på skolorna, men deras tro på att studie- och yrkesvägledning bidrar till lärande gör att de tar ansvar för att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. De ser detta som nödvändigt, då de har möjlighet att möta elevernas individuella behov. Detta menar lärarna är en förutsättning för att kunna hjälpa eleverna att lyckas med sina studier.

Lam och Hui (2010) säger i artikeln att studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar är väsentlig för att samtliga elevers behov ska kunna mötas. Alternativet är att en liten grupp av lärare har ansvar över studie- och yrkesvägledningen på skolan, vilket enligt Lam och Hui (2010) betyder att de endast kan möta en liten grupp elever. Det är därför av vikt att hela skolan är delaktig.

Författarna (Lam och Hui 2010) upplever att de tillfrågade lärarna inte känner att studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar innebär en belastning. Snarare upplevs lärarna vara oroliga att de inte har tillräckligt med tid och kunskaper för att möta elever som har det svårt hemma och/eller i skolan. Lärarna känner ansvar för eleverna och ser eleverna som samhällets framtid. De är därför måna om att eleverna utvecklar en god grund att stå på inför vuxenlivet.

Utifrån Skolinspektionens (2013) granskning samt Lam och Huis (2010) artikel kommer respondenternas syn på lärares förhållningssätt till studie- och yrkesvägledning i ett vidare perspektiv att diskuteras.

I en studie från år 2014 beskriver Hearne och Galvin (2014) vilken roll lärare på en grundskola i Irland har inom studie- och yrkesvägledningen på skolan. 30 lärare svarade på en enkät online och av dessa 30 lärare valdes därefter sex stycken ut för uppföljningsintervju. Studie- och yrkesvägledning ses av de tillfrågade lärarna som hela skolans ansvar, där fokus ligger på elevernas välmående för att de ska uppnå resultat i sina studier. Då lärarna saknar adekvat utbildning inom elevhälsa upplever vissa lärare att de inte har vad som krävs för att integrera studie- och yrkesvägledning i sina lektioner.

Hearne och Galvin (2014) uppger att en skola anses vara lyckad när det är balans mellan akademiska resultat och elevers välmående. Irländska skolor fokuserar dock mer på akademiska resultat än elevers personliga utveckling. Detta fastän det är uppenbart att en god relation till

läraren påverkar elevers självbild och välmående i positiv bemärkelse (Hearne och Galvin 2014). Situationer när lärare antar en studie- och yrkesvägledande roll i möte med elever kan dock vara komplex. Detta då elever kan känna att läraren inte besitter den kunskap som en studie- och yrkesvägledare gör och att elever därför föredrar att samtala med studie- och yrkesvägledaren.

Enligt författarna (Hearne och Galvin 2014) har lärare i Europa traditionellt haft en roll att inkludera studie- och yrkesvägledning i undervisningen, men att kvalitén har varit otillräcklig. Eleverna har svårt att se sambandet mellan skolämnen och syftet med studie- och yrkesvägledning. Hearne och Galvin (2014) beskriver hur lärare på Irland ska verka för att förse elever med information om hur skolämnen kan relateras till framtiden. Lärare ses som en tillgång vid elevers övergång mellan skola och arbetsliv, alternativt högre studier. Flera skolor på Irland har efterfrågat utbildning till lärare för att de ska kunna utveckla sina kunskaper och kompetenser inom studie- och yrkesvägledning och kunna integrera denna i undervisningen. Fram till dess att utbildning kan erbjudas är det upp till var och en av lärarna att ansvara över sin individuella kunskapsutveckling. Kvalitén på studie- och yrkesvägledningen som hela skolans ansvar beror således på vilket engagemang skolpersonalen visar (Hearne och Galvin, 2014).

Hearne och Galvins (2014) artikel kommer vara föremål för diskussion kring respondenternas syn på projektet att studie- och yrkesvägledning ska bli hela skolans ansvar. Detta då artikeln beskriver hur lärarna i studien ser studie- och yrkesvägledning som en del av läraryrket, men att det efterfrågas utvecklad kunskap och kompetenser för att studie- och yrkesvägledning ska kunna integreras i undervisningen.

2.2 Sammanfattning

Den forskning som presenterats visar att studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar är ett begrepp i andra länder och inte bara i Sverige. Forskning visar att studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse ses av lärare som nödvändigt för att elevers välmående samt motivation till skolan ska öka. Lärare efterfrågar utvecklade kunskaper för att kunna integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen och för att kunna tillgodose elevers behov. Den svenska

studien visar att lärare inte alltid är medvetna om sitt ansvar att verka för studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse, samt hur detta kan gå till i undervisningen.

3 Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel kommer de teorier och teoretiska begrepp som är valda till att analysera den insamlade datan att presenteras. John Deweys begrepp *learning by doing* är centralt i hans filosofi om utbildningspedagogik och kommer vara huvudbegrepp i studien. Begreppet är valt för att skapa förståelse för hur individer i ett förändringsarbete kan utveckla sina kunskaper och förmågor genom att agera utifrån nya tänkesätt, samt hur de kan lära av sina erfarenheter. Vidare kommer organisationspedagogik introduceras, som utgår från att människan konstruerar sina kunskaper utifrån den kontext hen befinner sig i. Utvecklingsprocessen i kommunen kommer således i kapitel 7 analyseras utifrån begreppen *kontext*, *miljö* och *meningssammanhang* (Granberg 2014). Som tillägg till Granberg kommer Chris Argyris (1964) syn på hur individer inom en organisation kan finna mening och motivation i en utvecklingsprocess, genom att vara delaktiga och ha inflytande i processen. Kapitlet avslutas med en kort sammanfattning av de teoretiska utgångspunkterna.

3.1 Learning by doing

John Deweys filosofi är att individer behöver tillgodoses både teoretisk och praktisk utbildning för att kunna utveckla kunskaper, vilket ligger till grund för begreppet *learning by doing*. Det som av Dewey kan ses som den enda anledningen att teori i samband med praktik kan misslyckas inom skolan, är att lärare påstår sig tillämpa erfarenhetsbaserat lärande men faktiskt inte gör det i praktiken (Dewey 1988, 218-219). Det krävs att lärarna ser det erfarenhetsbaserade lärandet som en process som löper genom hela utbildningen. Detta kan endast ske om läraren "...ser framåt i tiden och betraktar nuvarande erfarenheter som drivkrafter,

som påverkar hur nya erfarenheter kommer att bli” (Dewey 1988, 217). I processen krävs det att idéer och hypoteser prövas i praktiken samt att dessa utvärderas för att se vilka konsekvenser som agerandet leder till. Genom att identifiera konsekvenser och reflektera över dessa kan individen dra slutsatser av sitt handlande, vilket betyder att individen har utvecklat kunskap utifrån erfarenhet (Dewey 1988, 216-217). Dewey betonar att detta sätt är den svåra vägen att gå och att det kan ta lång tid innan denna nya pedagogik är en del av undervisningen. Det krävs samarbete samt ett strukturerat förhållningssätt inom organisationen för att pedagogiken ska kunna få fäste och leda till framgång (Dewey 1988, 218-219).

All erfarenhet behöver enligt Dewey (1988, 172-173) inte bidra till att individen lär. För att kunskaper ska utvecklas behöver erfarenheter hålla en viss kvalitet. Som exempel skriver Dewey (1988, 173) att läraren behöver sträva efter att undervisningen ska innehålla moment som eleverna tycker är trevliga och som leder till aktivitet hos eleverna. Han betonar dock att undervisningen ska leda till erfarenheter som är användbara inför framtida erfarenheter och inte endast vara trevlig för stunden (1988, 173). Om en lärare planerar att tillämpa studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse i undervisningen och t.ex. väljer att visa eleverna en film om yrken, så är erfarenheten efter filmen fruktlös om filmen inte följs upp av reflektion kring innehållet.

Egidius (2009, 65) sätter i sitt kapitel om Dewey ord på Deweys tankar om erfarenhetsbaserat lärande. Detta genom ett exempel om ämnet geografi, med utgångspunkten att eleven inte lär känna ett land genom att enbart studera en karta och läsa i en geografibok.

Kartan och läroboken är guider för elevernas personliga upptäcktsresor. Karta och lärobok underlättar visserligen i högsta grad studiet av geografiska verkligheter. Men kunskap i böcker är i sig själv död och ofruktbar. Det är först när en bok, en kurs, ett ämne stimulerar till ett aktivt sökande som vi kan tala om egentlig kunskap. (Egidius 2009, 65)

Som Egidius (2009, 65) beskriver i citatet ovan behöver eleven tillgodoses teori och praktik för att lärande ska ske.

3.2 Utveckling inom en organisation

Med utgångspunkt i handlingsteorin, som härstammar från bland andra John Dewey (1859-1952) och Talcott Parsons (1902-1979), har organisationspedagogiken uppkommit. I Granberg (2014, 25) beskrivs organisationspedagogik som pågående processer av organiserande i en verksamhet. Fokus ligger bland annat på individer och grupper, samt vilka resurser i samspel med handlingar som ser till att verksamheten når sina uppsatta mål, eller för den delen hindrar att de uppsatta målen nås (Granberg 2014, 25).

Liksom handlingsteorin fokuserar organisationspedagogiken på hur individer lär och hur en arbetsplats kan utformas för att främja lärande och kunna påverka samt anpassa sig till omvärlden. I likhet med learning by doing bygger organisationspedagogik på en relation mellan individen och kontexten. Denna relation beskrivs i Granberg (2014, 71-72) med begreppen *miljö* och *meningssammanhang*. Miljön kan vara en arbetsplats, där individen verkar tillsammans med andra och är en del av ett sammanhang. Miljön beskrivs som ”ett ställe som består av både fysiska, tekniska, sociala, strukturella och kulturella företeelser” (Granberg 2014, 72).

Meningssammanhanget bygger enligt Granberg (2014, 72) på miljön och innefattar individens tankar, uppfattningar, förståelse och föreställningar om miljön den befinner sig i. Dessa två begrepp utgör tillsammans en kontext.

Ytterligare en syn på hur en organisation kan utvecklas bidrar Argyris (1964, 184) med. Ett sätt att agera vid en organisationsutveckling kan vara att välja ut representanter som kan delta vid beslutsfattande om utvecklandet av organisationen. Representanterna delger sedan sina kollegor om hur processen utvecklas. Kollegorna kan vid behov samla representanterna för att diskutera situationen i processen och samtidigt få nya instruktioner om vad som behöver utvecklas. Argyris menar att representanterna vid ett sådant upplägg kan känna ett större ansvar för sin uppgift och att denne kan komma utveckla sina kunskaper och ledaregenskaper. Dessa egenskaper kan leda till en naturlig roll som problemlösare vid konflikter som kan uppstå i en organisation. Genom att överkomma uppstående problem och svårigheter har de anställda förutsättningar att utveckla sina erfarenheter och uppfattningar om vad som är viktigt för organisationen som helhet (Argyris 1964,184).

3.3 Sammanfattning

För att kunna analysera respondenternas syn på lärares och rektorers förhållningssätt till projektet är flera teoretiska tankar och begrepp valda. Deweys begrepp *learning by doing* bygger på hans filosofi om att lärande sker när teori och praktik sammanfaller. Denna tanke är en av alla grundstenar till hur organisationspedagogiken kan förklara hur lärande sker inom en organisation som består av olika individer. Utgångspunkten i organisationspedagogiken är att lärande sker genom samspel mellan individen och kontexten. Begreppen miljö och meningssammanhang utgör tillsammans en kontext, där miljön på arbetsplatsen i förhållande till individens upplevelser av denna bildar en helhet. Studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse innebär i denna studie att lärare under lektionstid tar exempel från verkligheten och motiverar dessa utifrån läroämnets innehåll. Egidius tankar skulle således kunna bidra till analys av de exempel som respondenterna i studien förklarar är studie- och yrkesvägledning i ett vidare perspektiv.

4 Metod

I detta kapitel kommer studiens metodval beskrivas och diskuteras. Beslutet att använda denna metod kommer diskuteras i diskussionskapitel 7. Vidare kommer respondenterna, analysmetod samt etiska ställningstaganden presenteras.

4.1 Metodval

Insamlingen av data har skett i form av kvalitativa intervjuer. Motiveringen till metodvalet grundar sig i ambitionen att få en helhetsförståelse av deltagarnas tankar och upplevelser av projektet. Kvale och Brinkmann (2014, 46) beskriver hur en kvalitativ metod ger intervjuaren möjlighet att få ta del av respondentens livsvärld. Intervjuaren får ta del av respondentens berättelser i ord, samtidigt som kroppsspråk och ansiktsuttryck ger möjlighet att tolka dolda budskap, vilka kan komma upp till ytan med hjälp av följdfrågor.

En nackdel med metoden kan enligt Kvale och Brinkmann (2014, 52) vara att intervjuaren befinner sig i en maktposition. Denna position gör att intervjun är en enkelriktad dialog, där det är intervjuarens uppgift att ställa frågor och respondentens uppgift att svara. Vilka frågor som ställs samt vilka som följs upp är också upp till intervjuaren. Risken med den kvalitativa metoden är att respondenten ger svar som respondenten tror att intervjuaren vill höra. Detta kan dock förebyggas genom att intervjuaren är medveten om denna maktposition och vilken roll den kan spela i det slutliga resultatet.

Trots nackdelarna med den kvalitativa metoden ses den som det främsta alternativet för att kunna svara upp emot syftet och frågeställningarna. Detta då den kvalitativa metoden gör det möjligt att ställa följdfrågor för att få mer djupgående svar.

4.2 Urval

Den planerade respondentgruppen var syvpedagoger i kommunen. Detta med ambitionen att studera syvpedagogernas upplevelser av projektet, samt hur de upplevt samarbetet med studie- och yrkesvägledaren och övriga lärare på deras respektive skolor. För att få kontakt med syvpedagoger tillämpades söbollsmetoden (Larsen 2009, 78) som är ett redskap till att få kontakt med personer. En kontakt togs med verksamhetsledaren för kommunens studie- och yrkesvägledare, varpå vidarelussning till studie- och yrkesvägledarna på grundskolorna skedde. Via studie- och yrkesvägledarna kunde därefter syvpedagoger kontaktas.

Dessvärre hade ingen av syvpedagogerna möjlighet att delta, vilket resulterade i att urvalet av respondenter slutligen blev de utbildade studie- och yrkesvägledarna på grundskolorna. Aspekter såsom ålder, kön, yrkeserfarenhet med mera har inte varit föremål för studien, då det endast är respondenternas erfarenheter och upplevelser kring projektet som efterfrågas. Det optimala vore att få syvpedagogernas syn på arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i verksamheten. Men då studie- och yrkesvägledarna gett utförliga svar angående deras upplevelser av lärarnas förhållningssätt till studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse, kan deras berättelser således bidra till kunskaper om projektet.

Tre av de fyra respondenterna arbetar på skolor som har skapat en lokal syvplan. Respondenterna har deltagit på workshopen, samarbetat med syvpedagoger samt bevittnat hur syvplanen har börjat implementeras i verksamheten. Den fjärde respondenten har endast erfarenhet av workshopen och har därför endast kunnat ge sin bild av varför dennes skola inte har kommit igång med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen.

4.2.1 Presentation av respondenter

Till studien är fyra kvalitativa intervjuer med studie- och yrkesvägledare i en och samma kommun genomförda. Då grundskolans studie- och yrkesvägledare är en liten grupp har respondenternas namn och kön avkodats. Detta för att minimera risken att deras identiteter avslöjas. De fingerade namnen är valda med hjälp av internet, där sökordet var ”könsneutrala namn”. Namnen som de fyra respondenterna, som arbetar på varsin grundskola, har tilldelats är Alex, Billie, Charlie och Dani. Alex och Billie jobbar 60 procent på sina respektive skolor. De

återstående 40 procenten täcks upp av studenter som studerar på studie- och yrkesvägledarprogrammet. Charlie jobbar heltid på sin skola och Dani jobbar 50 procent på sin skola. Detta då Danis skola har närmare hälften så många elever som övriga skolor.

4.3 Datainsamling

Intervjuerna har genomförts utifrån en kvalitativ metod med fyra studie- och yrkesvägledare på deras respektive arbetsplatser. Intervjuerna med de fyra respondenterna kan enligt Kvale och Brinkmann (2014, 45) beskrivas som halvstrukturerade livsvärldsintervjuer, vars fokus ligger på att försöka förstå respondenternas berättelser utifrån deras perspektiv. Med hjälp av en tematiskt upplagd intervjuguide med förslag på frågor, utfördes intervjuerna tillsammans med ljudupptagning. Därefter transkriberades intervjuerna till text och tematiserades, vilka tillsammans med ljudupptagningen låg till grund för analysen (Kvale och Brinkmann 2014, 45).

Valet av intervjumetod beror på ambitionen att få tillgång till respondenternas upplevelser av processen som projektet medfört. Kvale och Brinkmann (2014, 45) beskriver att den halvstrukturerade livsvärldsintervjun kan liknas vid ett samtal, med skillnaden att intervjuaren kan styra samtalet med hjälp av de uppsatta temana. Intervjuaren kan på så vis ställa följdfrågor samt tillåta respondenten att utveckla sina svar inom ramen för det aktuella temat.

4.4 Analysmetod

För att analysera intervjuerna har en innehållsanalys valts, där syftet enligt Larsen (2009, 101) är att identifiera mönster, samband, likheter och skillnader.

Efter intervjuerna transkriberades dessa och kodades. För att koda de transkriberade texterna färgmarkerades delar i respondenternas berättelser utefter mönster som kunde urskiljas. Olika mönster markerades således med olika färger. Kvale och Brinkmann (2014, 241) beskriver att kodning är ett verktyg för att få en överblick över sitt material. Detta gjorde att materialet kunde

kategoriseras i olika teman som kom att ligga till grund för resultatkapitlets två underrubriker: *Tid att utveckla sitt sätt att tänka* samt *Plan för studie- och yrkesvägledning*. De mönster och samband som urskiljdes i respondenternas berättelser analyserades slutligen utifrån valda teorier (Larsen 2009, 101-102).

4.5 Etiska ställningstaganden

Vid den första kontakten som togs via mejl informerades respondenterna om samtliga etiska forskningskrav. Informationskravet (Vetenskapsrådet 2002, 7) togs hänsyn till genom att respondenterna informerades om uppsatsens syfte samt att deltagande var frivilligt. Utifrån samtyckeskravet (Vetenskapsrådet 2002, 9) fick de förklarat att de när som helst innan, under och efter intervjuerna har möjlighet att avbryta sitt deltagande. Utifrån Vetenskapsrådets (2002, 12) hänvisningar till att deltagarna ska ges största möjliga konfidentialitet, informerades respondenterna om hur deras personuppgifter skulle handskas med. Vid intervjutillfällena skulle ljudupptagning ske och därefter transkriberas till text. Efter transkriberingen skulle ljudfilen raderas. Respondenternas identiteter skulle anonymiseras på så vis att kommunens, skolornas samt deras egna namn skulle fingeras. Respondenterna informerades slutligen vid första mejlkontakten att uppgifterna som de lämnar endast är ämnade för denna studie, vilket går i linje med konfidentialitetskravet (Vetenskapsrådet 2002, 14). För att säkerställa att respondenterna var medvetna om de etiska forskningsprinciperna upprepades dessa på plats innan intervjuerna startade.

5 Resultat

Syftet med studien är att belysa studie- och yrkesvägledarnas upplevelser av projektet att integrera studie- och yrkesvägledning i hela grundskolans verksamhet. Följande två frågeställningar har använts för att svara upp emot syftet: *Vilken syn har studie- och yrkesvägledarna på lärarnas förhållningssätt till studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse?* samt *Vilken syn har studie- och yrkesvägledarna på projektets upplägg?* Utifrån dessa frågeställningar kommer den empiriska data som intervjuerna gett att redovisas.

5.1 Tid till att utveckla sitt sätt att tänka

Respondenterna uttrycker att studie- och yrkesvägledning inte behöver innebära någon stor förändring i verksamheten. De är dessutom övertygade om att studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse redan sker i viss grad, men att lärarna kanske inte alltid är medvetna om det. Respondenterna tror att denna okunskap kan bidra till att vissa lärare ser projektet som tyngre än vad det behöver vara.

Charlie tar dock upp ett exempel om hur det kan se ut på hans skola, där många lärare har annan yrkesbakgrund med sig i bagaget.

Det finns en lärare som jobbat inom vården; vad gör en sjuksköterska? Vad gör en undersköterska? Så att det finns en koppling till det man undervisar, vad ska jag ha det här ämnet till i arbetslivet? – Charlie

Charlie säger att läraren i citatet ovan använder sig av sina yrkeserfarenheter inom vården för att motivera för eleverna varför man går i skolan. Detta är enligt Charlie inte unikt för just denna lärare, utan ses som en strategi för många lärare på skolan för att motivera eleverna i de olika ämnena. Motivation är enligt respondenterna en av flera positiva effekter på eleverna som studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse kan bidra till.

Det som respondenterna upplever har varit en utmaning i projektet, är att få samtliga lärare att inse hur man med enkla medel kan få in ett syvperspektiv (studie- och yrkesinriktat perspektiv) mer frekvent i undervisningen. Respondenterna återkommer i intervjuerna till att det väsentliga för lärarna är att ha ”tänket” med sig. Alex ger ett exempel på hur ett sådant ”tänk” kan se ut:

Om förskolebarnen går till bonden, att de inte bara tittar på fåren. Utan de vuxna tänker på att man kan fråga bonden vad han gör och hur han lärde sig allt det och sådär. – Alex

Här beskriver Alex hur man som lärare på ett studiebesök med enkla medel kan få in ett syvperspektiv i besöket hos bonden. Av intervjuerna framgår att det är värdefullt om lärarna har med sig detta studie- och yrkesinriktade tänkesättet vid exempelvis studiebesök eller då yrkesgrupper besöker skolan. Detta för att eleverna ska få med sig kunskaper om vad det innebär att jobba med olika yrken.

Något som Billie upplever att många lärare gör i dagsläget, är att under utvecklingssamtalen ställa frågor till eleven angående framtiden.

Jaha vad har du för mål framåt då? Vad är dina styrkor? Vad vill du bli bättre på? Dina intressen? Ja, hela den biten, att man alltid fångar upp det hela vägen. – Billie

Som citatet ovan visar, beskriver Billie hur lärare på dennes skola i dagsläget får in ett syvperspektiv i samtalet med eleven. Billie tror att det är viktigt att elever ges tid att reflektera över sig själva och sina tankar om framtiden genom hela skolgången, för att i framtiden kunna göra väl grundade studie- och yrkesval.

Studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse ska enligt respondenterna inte betyda mer jobb för lärarna. Däremot krävs det tid i början av projektet, då lärarna behöver sätta sig in i vad studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse innebär, samt tid till att planera sina lektioner utefter detta förhållningssätt.

Att vara lärare idag är ju inte bara att undervisa, det är ju socialt med relationer, föräldrakontakter, utvecklingssamtal. Det är mycket mera jobb för en lärare idag än om man backar för en 15-20 år sen. – Charlie

Respondenterna upplever att lärarna känner stress att hinna med de olika moment som ingår i yrket, då det dagligen uppstår situationer som behöver hanteras. Elevärenden, dokumentation

och kontakt med vårdnadshavare upplever respondenterna kräver allt mer tid av lärarna. Detta ser respondenterna är ett hinder i arbetet med att studie- och yrkesvägledning ska bli en del av verksamheten.

På skolan där Alex arbetar har rektorn och vice rektorn valt att avsätta en hel dag i veckan för ämnesövergripande lektioner. Enligt Alex blir detta en naturlig ingång till att som studie- och yrkesvägledare kunna påverka upplägget så pass att studie- och yrkesvägledning vävs in i undervisningen. Enligt Alex upplevs detta arbetssätt oftast positivt av lärarna på skolan, men pekar även på tidsfaktorn när det gäller planeringen inför den ämnesövergripande dagen.

Det kan vara så att lärarna känner att vi har ingen tid att planera det ämnesövergripande. Men vi försöker jobba på att ha framförhållning och årshjul, så att vi till slut kan skörda frukter från tidigare år. Så det är lite dubbelt. Positivt, men också att man kan uppleva det som en stress, svårt att räkna till för att planera. – Alex

Av respondenterna framkommer att tidsbristen är ett hinder för att studie- och yrkesvägledningen ska bli hela skolans ansvar.

En skola som inte har någon syvplan är den skola som Dani jobbar på. Dani uppger att det senaste läsåret har varit tufft för både elever och personal på skolan, då det skett stora omställningar och elever inte har mått bra.

Elevernas motivation hade kunnat öka. Om både jag och lärarna hade jobbat mer med syveri hade de här situationerna inte uppstått. Så det sa till och med rektorn, att hade vi arbetat med syveriet och kommit igång med det så hade det kanske inte blivit lika mycket elevärenden.

- Dani

Dani uppger att studie- och yrkesvägledning i ett vidare perspektiv skulle kunna ha effekt på elevernas välmående och motivation till skolan och att detta hade kunnat bromsa de ständigt återkommande elevärendena.

5.2 Plan för studie- och yrkesvägledning

Att alla kommunala grundskolor i kommunen ska ha en syvplan är något respondenterna är positiva till. Respondenterna upplever att bilden av studie- och yrkesvägledning bland elever och lärare ofta begränsas till att en studie- och yrkesvägledare hjälper elever att välja till gymnasiet. Att skolorna i kommunen ska ha en syvplan innebär att det inte längre endast är studie- och yrkesvägledaren som ska sköta studie- och yrkesvägledningen på skolan. Syvperspektivet ska numera ut i klassrummet och sammanföras med övriga ämnen. Alex har känslan av att lärarna på dennes skola överlag är positivt inställda till integrerad studie- och yrkesvägledning.

Och vad gäller syveriet så tror jag att många av lärarna tycker det är väldigt bra också, att skolan och framtiden hänger ihop. Att man kan jobba med saker som inte handlar om gymnasiet alls, utan det handlar om värderingar och åsikter till exempel. Och i förlängningen kan det leda till att eleverna tränas i att fundera över vad de har för åsikter och att fatta beslut och att kämpa mot ett mål. – Alex

Alex menar här att studie- och yrkesvägledning är så mycket mer än att eleverna ska välja till gymnasiet. Som Alex säger i citatet ovan handlar studie- och yrkesvägledning även om att eleverna ska lära känna sig själva och träna upp sina förmågor till att fatta och genomföra beslut. Respondenterna trycker på värdet av att lärarna får veta vad studie- och yrkesvägledning innebär och att det, som Billie säger nedan, inte betyder att eleverna får tillräckligt med studie- och yrkesvägledning endast för att de träffar studie- och yrkesvägledaren vid några tillfällen i högstadiet.

Det är så vi vill jobba. Få in syv i undervisningen, alltså syv i vid bemärkelse. Det är ju liksom strävans mål nummer ett, att det inte bara är studie- och yrkesvägledaren som träffar eleverna några få gånger i högstadiet. Utan att man faktiskt ser en röd tråd hela vägen.

- Billie

Att kommunen har en plan för hur man ska jobba med studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse tycker respondenterna är nödvändigt för att eleverna ska tillgodogöra sig den studie- och yrkesvägledning som Skolverket rekommenderar. Att skolorna i sin tur ska ha en egen utformad plan med utgångspunkt från kommunens plan, ses av respondenterna som positivt. Detta för att kunna anpassa planen utifrån varje skolas förutsättningar.

Då projektet att införa en syvplan i kommunens skolor är relativt nytt, har skolorna kommit olika långt i processen att gå från plan till handling ute i verksamheten. Av intervjuerna framgår att det tar lång tid att genomföra en omställning som denna.

Jag tycker det är jättebra att få nerskrivet saker som vi ska jobba för, eller mot. Sen kanske inte en plan kan genomföras direkt första tiden, man får räkna med att var sak har sin tid. Men planen ligger ju till grund för framförallt, tycker jag, den pedagogiska personalen, att se det här i det vidare perspektivet. Och vi har något vi kan utvärdera och se vad vi gjort under året, har vi nått målet eller flera mål som vi har satt upp? Eller behöver vi förändra vår plan? – Charlie

Respondenterna är medvetna om att det är svårt att i nuläget veta hur syvplanen kommer fungera i verksamheten framöver. Inställning hos respondenterna till processen som helhet, från att skapa en plan till att verksamheten ska följa planen, är att det kommer ta tid för verksamheten att ta till sig det nya förhållningssättet att jobba med studie- och yrkesvägledning i ett vidare perspektiv. Däremot förmedlar respondenterna en positiv inställning till processen och en övertygelse om att studie- och yrkesvägledning så småningom kommer bli hela skolans ansvar.

Att det ska finnas en eller ett par syvpedagoger på varje grundskola ses av respondenterna som en tillgång i arbetet med att studie- och yrkesvägledning ska bli hela skolans ansvar. De ser positivt på att det finns lärare på skolorna som representerar studie- och yrkesvägledning i ett vidare perspektiv och tror att det kan ge extra tyngd till att studie- och yrkesvägledning är något mer än enskilda samtal och information från studie- och yrkesvägledaren. Syvpedagogerna har fått godkänt från rektorerna att avsätta tid till uppdraget men måste fortfarande hinna med sina vanliga uppgifter. Respondenterna menar att många av syvpedagogerna är eldsjälarna som brinner för uppdraget, vilket respondenterna upplever underlättar den extra arbetsuppgiften för syvpedagogerna.

5.3 Sammanfattning

Respondenterna upplever att studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse inte alltid är prioriterat, samt att lärarna har mycket att hinna med som det är. Respondenterna betonar dock att studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse inte ska betyda mer jobb för lärarna, men att det

i början krävs tid för lärarna att planera och sätta sig in i syvtänket. Väl i verksamheten behöver förändringen inte vara så stor, då det räcker att lärarna med små och enkla medel väver in studie- och yrkesvägledning i lektionerna. Respondenterna tror att detta redan i nuläget utförs av många lärare, men att dessa kanske är omedvetna om att det faktiskt är studie- och yrkesvägledning i ett vidare perspektiv de anammar. Att kommunen har en syvplan ses av respondenterna som positivt då de tror att det kan resultera i flera goda effekter, såsom ökad motivation hos eleverna samt att eleverna utvecklar sin självänedom. Att planen är anpassad efter varje skola tycker respondenterna är bra i och med att skolorna har olika förutsättningar att jobba efter. Workshopen upplevs av respondenterna som positivt då syvpedagogerna har fått tillfälle att lära av studie- och yrkesväglarna samt att arbeta aktivt med planen.

6 Analys

I detta kapitel kommer respondenternas upplevelser av projektet att integrera studie- och yrkesvägledning i hela grundskolans verksamhet att analyseras utifrån begreppen *learning by doing*, *kontext*, *miljö* och *meningssammanhang*.

6.1 Analys utifrån learning by doing

Att utveckla pedagogiken i skolan är enligt Dewey (1988, 217-219) en svår väg att gå och det kan ta många år innan det nya tillvägagångssättet har fått fäste. Det krävs att majoriteten av lärarna är villiga att integrera det nya tillvägagångssättet i sitt arbete och kan se utvecklingen ur ett långsiktigt perspektiv. Respondenterna uttrycker att ett projekt som detta tar tid att implementera i verksamheten och att det troligtvis kommer ta några år innan man, som Billie uttrycker det, kan ”skörda frukter från tidigare år”. Billie menar med detta att skolans personal behöver pröva sig fram så att de får chans att hitta det arbetssätt som passar dem bäst. Respondenterna upplever att majoriteten av lärarna känner stress över att hinna med sitt arbete i dagsläget och att projektet därför kan ses som en belastning. Dewey (1988, 217-219) menar att det är lättare att gå tillbaka till gamla invanda mönster än att testa nya vägar. I lärarnas fall skulle därför tidsbristen kunna vara ett hinder för att motivera lärarna till att tänka i nya banor. Detta kan innebära att de, som Dewey (1988, 217-219) beskriver ovan, går tillbaka till det invanda arbetssättet.

Då Dewey (1988, 217-219) framhåller att ett utvecklingsarbete kräver samarbete inom organisationen samt tydliga mål och riktlinjer, kan kommunens projekt ses som en förutsättning för att studie- och yrkesvägledning så småningom kan bli hela skolans ansvar. Syvplanen som

varje skola ska upprätthålla innehåller mål och riktlinjer för vad lärarna ska göra samt hur de kan gå tillväga för att tillämpa studie- och yrkesvägledning i undervisningen.

Lärare som i dagsläget anammar studie- och yrkesvägledning i undervisningen har samlat på sig kunskap och erfarenheter. Enligt Dewey (1988, 172-173) utvecklas individen genom att reflektera över sina handlingar och identifiera vilka konsekvenser som uppstår. Tillsammans med syvpedagogerna och kommunens studie- och yrkesvägledare har dessa lärare därför samlat på sig redskap. Genom kommunikation och samarbete skulle dessa redskap kunna användas till att skapa motivation för övriga lärare till att testa nya idéer i praktiken och samla på sig egna erfarenheter.

Deweys (1988, 172-173) tankar om att erfarenheter ska kunna leda till att nya erfarenheter bildas, gäller även barn. Lektionerna behöver fånga elevernas intresse som lockar fram aktivitet hos eleverna. Exemplet som Alex beskriver om när barnen besöker bonden, kan ses som ett talande exempel för hur läraren kan anamma studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Barnen tycker troligtvis att det är roligt att vara hos bonden och besöket utmynnar i en erfarenhet. Problemet som enligt Dewey (1988, 172-173) kan uppstå är att barnen har roligt för stunden, men att de faktiskt inte lär sig något som utmynnar i framtida erfarenheter. Om barnen ett år senare åker tillbaka till bonden, så kommer troligtvis barnens erfarenhet av det senaste besöket t.ex. vara att en bonde tar hand om djuren och att kor ger mjölk. Men om barnen vid första besöket däremot får lära sig mer om bonden och djuren, genom att exempelvis läraren ställer frågor som ”vad gör en bonde mer än att ta hand om djuren? Vad händer med mjölken när den lämnar kon?” så har barnen tillägnat sig kunskaper som utgör en grund för framtida erfarenheter.

Egidius (2009, 65) sätter ord på Deweys begrepp *learning by doing* genom att beskriva hur elever inte lär känna ett land genom att endast läsa i en geografibok och studera en karta. Böckerna är ett redskap på vägen, men det krävs att informationen stimulerar eleven att ta reda på mer, innan eleven utvecklar fördjupade kunskaper inom ämnet. Charlie ger ett exempel där en lärare på skolan adderar exempel från verkligheten till kurslitteraturen. Läraren utgår från sina tidigare erfarenheter inom vårddyrket för att motivera för eleverna hur skolämnen är användbara i framtiden. Exemplet som Charlie ger kan vara ett tillvägagångssätt för att stimulera elevernas lust att utveckla sina kunskaper inom skolämnen.

6.2 Analys utifrån kontext, miljö och meningssammanhang

Granberg (2014, 25) beskriver hur organisationspedagogiken fokuserar på de möjligheter en verksamhet har för att främja lärande och utvecklas. Samspelet mellan miljön på arbetsplatsen (kollegor, regelverk, strukturer med mera) och meningssammanhanget (individens tankar, föreställningar och förståelse för miljön) utgör tillsammans en kontext. Det är i samband med denna kontext som individen lär och de uppsatta målen kan nås (Granberg 2014, 25). Dani berättar att syvplanen inte har prioriterats vilket innebär att skolan inte börjat arbeta med studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse. Detta skulle kunna förklaras genom att miljön inte har gett personalen förutsättningar att utveckla kunskaper till att arbeta med integrerad studie- och yrkesvägledning. Det har inte funnits resurser att tillgå för att studie- och yrkesvägledning ska bli hela skolans ansvar. Resurser i denna studie är de verktyg som syvpedagogerna tillhandahåller vid syvpedagogträffarna. Dessa verktyg är tips och idéer hur studie- och yrkesvägledning kan implementeras i verksamheten. Resurser är även tid till planering av lektioner utifrån syvplanen, samt stöd från syvpedagoger och kommunens studie- och yrkesvägledare. Bristen på resurser grundar sig i de omständigheter på Danis skola som tagit upp all tid och kraft hos personalen. Övriga respondenter vittnar däremot att de haft förutsättningar att åtminstone skapa en syvplan och i olika utsträckning börjat implementera den i verksamheten. I dessa fall har omständigheterna varit annorlunda och mer fördelaktiga till att arbeta med projektet. Tillgången till syvpedagoger som själva har tagit sig tid till att arbeta med projektet har varit en stor bidragande faktor till att projektet har fortlöpt på tre av fyra skolor. I och med att rektorerna har låtit syvpedagogerna ta sig tid till att arbeta med projektet, kan miljön på tre av skolorna ses som mer tillåtande än på Danis skola. På så vis kan meningssammanhanget hos syvpedagogerna på dessa skolor gjort det möjligt för dessa att utveckla sina kunskaper. Meningssammanhanget i form av syvpedagogernas tankar, upplevelser samt förståelse för projektet samt vilka effekter som kan förväntas, skulle kunna förklara hur syvpedagogerna i samspel med kontexten har utvecklat kunskaper om studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse.

Granberg (2014, 25) beskriver hur organisationspedagogiken fokuserar på de processer av organiserande som pågår i verksamheten. Det är resurser i relation till handlingar som möjliggör för eller hindrar verksamheten att nå de uppställda målen, som utgör organiserandet. Detta ligger

till grund för huruvida målen uppfylls eller inte. Utifrån detta perspektiv kan projektet att skapa och implementera syvplanen ses som en av de organiserande processer som äger rum på grundskolorna i kommunen. Resurserna till att nå målen att integrera studie- och yrkesvägledning i verksamheten finns i form av kunskap och handledning som studie- och yrkesvägledarna erbjuder, samt den kunskap som syvpedagogerna efter flertalet syvpedagogträffar besitter. Tillsammans med de mål som finns att sträva efter i syvplanen, utgör studie- och yrkesvägledarnas och syvpedagogernas kunskaper förutsättningar för att handla. Det som respondenterna anser är ett hinder för skolornas verksamhet är lärarnas brist på tid. Detta gör att utrymmet för handlande är minimalt och kan därför påverka måluppfyllelsen i negativ bemärkelse.

För att skapa motivation till en organisationsutveckling beskriver Argyris (1964, 184) hur representanter för personalen kan väljas ut till att delta vid beslutsfattande i processen. Argyris menar att en individ som tilldelas denna roll kan komma att känna ansvar för sitt uppdrag och att denne utvecklar ledaregenskaper samt förmågor till att kunna agera problemlösare (Argyris 1964, 184). På skolorna i kommunen har man gått tillväga på liknande sätt, i och med syvpedagogerna som fått tillfälle till djupare kunskap inom studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse. Utifrån Argyris (1964, 184) beskrivning av personalens representanter, skulle således syvpedagogerna kunna utveckla ledaregenskaper och agera problemlösare. Respondenterna vittnar om att syvpedagogerna har varit engagerade vid syvpedagogträffarna och tar sitt uppdrag på allvar. Detta genom att finnas till hands för övriga lärare samt förmedla kunskap och idéer vidare. En slutsats av detta kan vara att syvpedagogerna kan bidra till att lärarna blir motiverade att utveckla deras sätt att tänka, vilket skulle kunna vara en förutsättning för att studie- och yrkesvägledning ska kunna bli hela skolans ansvar.

6.3 Slutsatser

Studiens frågeställningar ämnar besvara vilken syn studie- och yrkesvägledarna har på lärarnas förhållningssätt till studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse, samt vilka fördelar studie- och

yrkesväglarna ser med projektets upplägg. Slutsatserna av detta är att respondenterna upplever att tidsbrist kan vara en faktor till att studie- och yrkesvägledningen ännu inte ses som hela skolans ansvar. Detta kan förklara varför många lärare fortsätter anamma sina invanda undervisningsmetoder i stället för att lägga energi på att planera lektioner utifrån ett syvperspektiv. Däremot kan syvplanen ses som ett verktyg till att utveckla undervisningen, då den innehåller mål och riktlinjer för hur studie- och yrkesvägledning kan implementeras i verksamheten. Flera lärare anammar i dagsläget studie- och yrkesvägledning i undervisningen, då de sammanväver teori med praktik. Detta innebär att de utvecklat kunskaper och erfarenheter som kan leda till fler erfarenheter i framtiden. Skolorna har olika förutsättningar till att organisationen ska kunna utvecklas. De resurser som finns att tillgå i processen är den kunskap som syvpedagogerna samt kommunens studie- och yrkesväglare kan bidra med.

7 Diskussion

Syftet med studien är att beskriva och analysera studie- och yrkesvägledarnas upplevelser av projektet att integrera studie- och yrkesvägledning i grundskolans verksamhet. I detta kapitel kommer jag således diskutera kring analys, metod och teori. Därefter kommer avslutande reflektioner samt förslag på fortsatt forskning att presenteras.

7.1 Analysdiskussion

Att studie- och yrkesvägledning ligger långt ner på prioriteringslistan i grundskolans verksamhet har blivit tydligt i arbetet med denna studie. Liksom Skolinspektionens rapport från år 2013 ligger ansvaret på studie- och yrkesvägledaren själv när det kommer till elevers framtida studie- och yrkesval. De effekter som konsekvent studie- och yrkesvägledning kan bidra med är i min mening förbisedda av övrig personal på skolan. Att elever ska ges möjlighet att lära känna sig själva, utveckla förmågor till att tänka kritiskt, ta ställning till frågor angående deras framtid, se sambandet mellan skola och arbetsliv samt lära sig att fatta beslut är bara några av de effekter som studie- och yrkesvägledning är ämnad för. Enligt den forskning som presenterats i denna studie samt respondenternas svar, är elevers välmående samt motivation till studier effekter som kan uppstå och som kan ge resultat i form av högre betyg.

Min avsikt är inte att klanka ner på lärares yrkesutövande, tvärtom så upplever jag utifrån egna erfarenheter samt den tidigare forskningen att deras arbetssituation i dagens samhälle sätter oerhörda krav på dem som individer. Som respondenterna påpekar krävs det mycket mer av lärarna än att genomföra lektioner. Dokumentation, föräldrakontakter och elevärenden kräver mycket tid och kraft av lärarna, vilket gör att jag personligen inte tycker det är konstigt att studie- och yrkesvägledning har kommit i skymundan. Dessutom visar den tidigare forskningen samt respondenternas svar att lärarna tycker att studie- och yrkesvägledning är viktigt för eleverna.

Skillnaden mellan den tidigare forskningen och respondenternas erfarenheter samt Skolinspektionens (2013) rapport, är att skolor inte ser studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar. En anledning till detta verkar vara att lärarna inte vet om att studie- och yrkesvägledning faktiskt är en angelägenhet för hela skolan.

I min mening ligger ansvaret på *samtliga* politiker på *samtliga* nivåer i Sverige att prioritera studie- och yrkesvägledning i de svenska skolorna. Att en studie- och yrkesvägledartjänst på 100 % ska täcka flera hundra elever är i min mening inte rimligt för att ge eleverna förutsättningar inför framtiden. Respondenterna samt den tidigare forskningen beskriver hur studie- och yrkesvägledaren måste prioritera sina arbetsuppgifter, vilket enligt Skolinspektionen (2013) landar i gymnasievalet i årskurs nio. Om studie- och yrkesvägledaren ska ha möjlighet att erbjuda elever studie- och yrkesvägledning från tidigare åldrar så behöver fler studie- och yrkesvägledare tillsättas på skolorna.

Politikerna måste i min mening även utveckla skolsystemet så att studie- och yrkesvägledning i ett vidare perspektiv ens kan vara möjligt för lärarna att lägga tid på. Som respondenterna uttrycker det så behöver inte studie- och yrkesvägledning i undervisningen betyda någon stor förändring för lärarna. Men jag ställer mig ändå frågande till hur mycket mer lärarna ska orka förändra sitt sätt att tänka i deras nuvarande situation. Ett alternativ för att detta ska kunna ske är att redan på högskolan ge lärarstudenter kunskap om integrerad studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Ett annat alternativ kan vara att lärare får mer tid till planering i deras tjänst. Detta skulle innebära att fler lärare behöver tillsättas, men för att elever ska få bästa möjliga grund att stå på inför framtiden så anser jag att detta alternativ bör vara något politikerna behöver diskutera. Det borde vara allmänt känt att lärare bränner ut sig, vilket belastar den svenska budgeten. Kan det då inte vara värt att prioritera lärares arbetsförhållanden så att de orkar ge eleverna den skolgång som de förtjänar? Barnen är vår framtid och lärarna borde enligt min mening få möjlighet att förbereda eleverna för denna utifrån bästa möjliga förutsättningar.

Kommunen som är i fokus i min studie har enligt mig tagit ett stort steg i rätt riktning för att studie- och yrkesvägledning ska bli hela skolans ansvar. Att tillsätta syvpedagoger på skolorna som ska bidra med kunskap till övriga lärare om hur studie- och yrkesvägledning kan implementeras i verksamheten, är enligt mig ett bevis på att kommunen satsar för att ge eleverna förutsättningar inför framtiden. Syvplanen upplevs av respondenterna som något positivt, då de har något konkret att utvärdera läsåret utefter. De mål och riktlinjer som grundar sig i lagar och

förordningar är utgångspunkten för syvplanen, vilket borde vara ett exempel för andra kommuner att följa för att kvalitén på studie- och yrkesvägledningen ska bli bättre. Det jag ser som problematiskt med kommunens projekt är återigen tidsaspekten för lärarna. Jag tror att det krävs mycket mer för att syvplanen ska kunna bli accepterad av lärarna och ses som en del i deras läraruppdrag. Återigen riktar jag mig till politikerna som borde tänka över skolsystemet så att lärar- och studie- och yrkesvägledartjänster tillsätts, så att syvplanen ska kunna få det utrymme i skolan som den enligt mig förtjänar.

7.2 Metoddiskussion

Genom den kvalitativa metoden i form av intervjuer var min tanke att få ta del av projektet samt respondenternas tankar kring detta. På grund av de få studie- och yrkesvägledare som jobbar inom grundskolan i kommunen, har endast fyra studie- och yrkesvägledare kunnat intervjuas. Jag är medveten om att fyra respondenter är för få för att kunna dra några generella slutsatser och att en annan kommun som haft ett liknande projekt hade varit att föredra. Beslutet att fokusera på projektet i den valda kommunen grundar sig i det intressanta upplägget samt geografiska aspekter. Den geografiska aspekten kan även diskuteras, då jag själv bor i kommunen. Om någon som inte bor i kommunen hade gjort denna studie så är en möjlighet att denna utomstående person hade sett annorlunda på projektet och dess innehåll. Jag är medveten om att jag har en positiv inställning till projektet och att detta kan ha färgat min studie. Men jag känner själv att jag har rent mjöl i påsen då jag varit öppen för både för- och nackdelar vid intervjuerna. Som blivande studie- och yrkesvägledare är jag positiv till det mesta när det gäller utveckling av studie- och yrkesvägledning. Detta ser jag som en tillgång, då jag anser att det är viktigt för att ge eleverna bästa möjliga förutsättningar och känner att jag själv vill vara en del av en sådan organisationsutveckling. Det negativa med min positiva inställning kan däremot för studien ses som en nackdel, då det som tidigare nämnts kan ha avspeglat sig i studien.

7.3 Teoridiskussion

För att analysera den insamlade datan valde jag att utgå från Deweys (1988) begrepp *learning by doing*. Detta för att beskriva och analysera hur projektet kan medföra att lärarna utvecklar sitt tänkesätt genom att planera och genomföra studie- och yrkesvägledning i ett vidare perspektiv i verksamheten. Begreppen kontext, miljö och meningssammanhang (Granberg, 2014) är valda för att kunna beskriva och analysera hur lärarna utvecklar sina kunskaper i samband med kontexten.

Begreppet handlingshorisont utifrån Hodgkinson och Sparkes (1997) *careership*teori, har övervägts. Min tanke med handlingshorisonten som begrepp var att beskriva och analysera hur projektet skulle kunna medföra att lärarna vidgar sina perspektiv. Detta genom att workshopsen för syvpedagogerna hade kunnat bidra till att de utvecklar sina kunskaper och kan se studie- och yrkesvägledning ur ett annat perspektiv än tidigare. Anledningen till att jag inte använde mig av handlingshorisonten som begrepp är att projektet går ut på att lärarna genom erfarenheter ska utveckla sitt tänkesätt genom att pröva idéer i verkligheten. Då *learning by doing* förklarar hur lärande sker genom att idéer prövas i praktiken och sedan utvärderas för att erfarenheter ska utvecklas, så såg jag detta begrepp som det mest användbara.

7.4 Avslutande reflektioner

Då projektet i kommunen är relativt nytt har detta inte hunnit utvärderas. Studien visar att respondenterna tror att projektet kommer behöva några år på sig innan målet med projektet kommer att uppnås. Respondenterna upplever dock att många lärare ser studie- och yrkesvägledning som positivt, men att tidsbristen gör det svårt för dem att implementera detta i undervisningen. Många lärare har inte kunskap om vad studie- och yrkesvägledning i ett vidare perspektiv innebär. Respondenterna hoppas och tror att syvplanen och syvpedagogerna i förlängningen kommer vara ett stöd för lärarna att utveckla kunskaper kring hur studie- och yrkesvägledning kan implementeras i undervisningen.

I arbetet med studien har det blivit tydligt hur viktigt det är att förutsättningar finns för att en förändring inom skolan ska kunna ske. Både lärare och studie- och yrkesvägledare verkar ha för mycket att göra, vilket går ut över eleverna. Det finns inte tid, varken för studie- och yrkesvägledaren att träffa alla elever eller för läraren, som behöver ge av lektionstid, för att studie- och yrkesvägledaren ska kunna träffa eleverna. Då är frågan hur skolan kan gå tillväga i stället. I min mening är kommunens projekt ett bra exempel på hur både lärare och studie- och yrkesvägledare i samverkan kan bidra till att eleverna förbereds för vad framtiden har att vänta och hur de vill att den ska se ut.

7.5 Förslag på fortsatt forskning

Denna studie har fokuserat på hur studie- och yrkesvägledarna upplever projektet att integrera studie- och yrkesvägledning i skolans verksamhet. Än mer intressant vore att få syvpedagogernas och lärarnas perspektiv på hur projektet påverkar deras arbete, samt deras upplevelser och tankar kring studie- och yrkesvägledning i ett vidare perspektiv. För att få en bild av hur en förändring inom skolan kan ske och hur detta påverkar personalen på skolan, vore det intressant att följa ett projekt som detta under en längre period.

8 Referenslista

Argyris, Chris. 1964. *Integrating the Individual and the Organisation*. I Harry Bökstedt. *Individen och organisationen*. Aldusserien. Stockholm: Alb. Bonniers boktryckeri, 184-185.

Dewey, John. 1985. *Democracy and Education*. I Nils Sjäöden. *Demokrati och Utbildning*. Göteborg: Daidalos AB, 46.

Dewey, John. 1988. *Experience and Education*. I Sven Hartman, Ulf P. Lundgren och Ros Mari Hartman. *Individ, skola och samhälle. Utbildningsfilosofiska texter*. 4. uppl. Stockholm: Natur & Kultur.

Egidius, Henry. 2009. *Pedagogik för 2000-talet*. 5. uppl. Stockholm: Natur & Kultur.

Granberg, Otto. 2014. *Lära eller läras. Om kompetens och utbildningsplanering i arbetslivet*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Hearne, Lucy och Galvin, James. 2015. The role of the regular teacher in a whole school approach to guidance counselling in Ireland. *British Journal of Guidance & Counselling* 43 (2): 229-240. doi: 10.1080/03069885.2014.952622.

<http://dx.doi.org/10.1080/03069885.2014.952622> (Hämtad 2016-03-17).

Hodkinson Phil och Sparkes, C Andrew. 1997. Careership: A Sociological Theory of Career Decision Making. *British Journal of Sociology of Education* 18 (1): 29-44. <http://www.jstor.org/stable/1393076> (Hämtad 2016-04-24).

Kvale, Steinar och Brinkmann, Svend. 2014. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Lam, Sarah K.Y. och Hui, Eadaoin K.P. 2010. Factors affecting the involvement of teachers in guidance and counselling as a whole-school approach. *British Journal of Guidance & Counselling* 38 (2): 219-234. doi: 10.1080/03069881003674962. <http://dx.doi.org/10.1080/03069881003674962> (Hämtad 2016-02-24).

Larsen, Ann Kristin. 2009. *Metod helt enkelt. En introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Gleerups.

Lärarnas Riksförbund. 2012. *Effekter av vägledning*. Stockholm: Lärarnas Riksförbund. http://www.lr.se/download/18.72b3614813b4cb340e024d/1354270414572/Effekter%20av%20V%C3%A4gledning_201211.pdf (Hämtad 2016-04-06).

Skolinspektionen. 2013. *Studie- och yrkesvägledning i grundskolan*. Stockholm: Skolinspektionen. <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2013/syv/kvalgr-syv-rapport.pdf> (Hämtad 2016-04-17).

Skolverket. 2011. *Del ur Lgr 11: Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet: kapitel 1 och 2*. Stockholm: Skolverket.

https://www.gavle.se/PageFiles/257115/Lgr11_kap1_2.pdf Lgr11 (Hämtad 2016-06-09).

Skolverket. 2013. *Arbete med studie- och yrkesvägledning. Skolverkets allmänna råd med kommentarer*. Stockholm: Skolverket.

http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2Fblob%2Fpdf3143.pdf%3Fk%3D3143 (Hämtad 2016-04-11).

Vetenskapsrådet. 2002. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> Vetenskapsrådet 2002 (Hämtad 2016-06-09).

Bilaga 1

Intervjuformulär för studie- och yrkesvägledare

Jag har fått ta del av er syvplan, vilka tankar gick runt i dig när den skulle upprättas?

Vad tror du att syvpedagogerna från din skola tänkte och kände?

Nu när det har gått ett tag, vad tror du att syvpedagogerna och resten av personalen känner för syvplanen idag?

Vad anser du är viktigt att tänka på när man ska integrera vägledning i hela verksamheten?

Det som du berättar nu att du tycker är viktigt, hur upplever du att det varit på din skola?

Vilka fördelar/nackdelar ser du med integrerad vägledning i verksamheten?

Vilket stöd upplever du att du och lärarna har haft under processen? Vad tänker du kring stödet?

Vilken typ av stöd hade du önskat? Vilken typ av stöd tror du att lärarna hade önskat?

Kan du berätta vad du upplever har varit den största utmaningen med att integrera vägledning i verksamheten?

Vad tror du att lärarna känner har varit den största utmaningen?

Hur upplever du att processen från dagen du fick veta om projektet, fram till idag har varit?

Finns det något i processen du önskar vore annorlunda/något du saknat?

Något du önskat du fått mer av?

Hur upplever du att den övriga personalen ser på studie- och yrkesvägledning idag, i jämförelse med innan projektet startade? Hur kommer det sig tror du?

Bilaga 2

Den kommunala syvplanen

Plan för studie- och yrkesvägledning, Kommunens grundskolor

I Kommunen ska eleverna ges en likvärdig och kvalitativ studie- och yrkesvägledning i enlighet med de Allmänna råden och riktlinjerna för studie- och yrkesvägledning. Studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse är en angelägenhet för hela skolans personal. Processen bör påbörjas tidigt och ske kontinuerligt under hela grundskoletiden. Studie- och yrkesvägledning i

snäv bemärkelse är främst en angelägenhet för skolans studie- och yrkesvägledare.

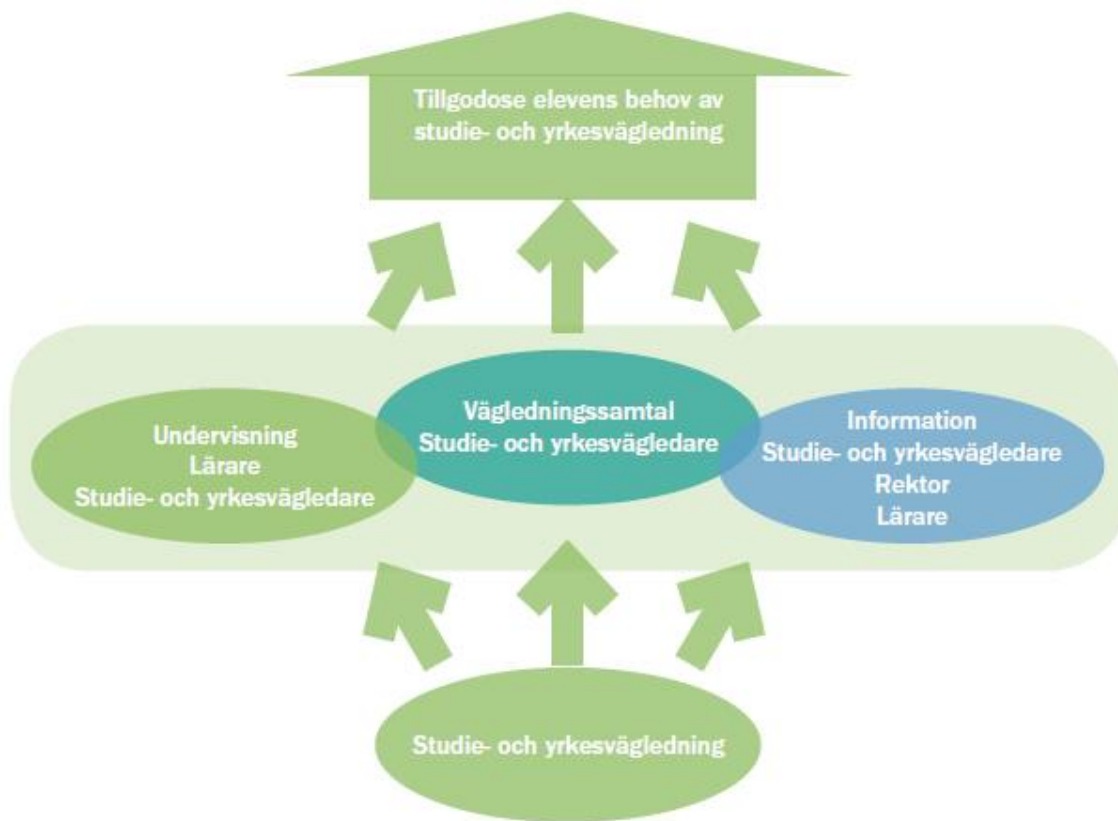

Fig. Skolans studie- och yrkesvägledning kan genom undervisning, vägledningssamtal och informationsinsatser tillgodose elevernas behov av vägledning.

Bild ur: Skolverkets allmänna råd med kommentarer – Arbete med studie- och yrkesvägledning, 2013

Mål med planen

Att genom studie- och yrkesvägledning i vid och snäv bemärkelse ge eleverna förutsättningar att kunna göra medvetna och väl underbyggda val av studier och yrken.

Studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse

Studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse innefattar all verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter inför studie- och yrkesval. T.ex. studiebesök och undervisning

som berör yrken, arbetsliv och utbildning samt medvetenhet om sig själv och kunskap om valprocessen. All personal på skolan har en roll i detta arbete.

Studie- och yrkesvägledning i snäv bemärkelse

Studie- och yrkesvägledning i snäv bemärkelse innefattar t.ex. information och vägledning av elever enskilt och i grupp inför studie- och yrkesval. Detta är främst ett arbete för skolans studie- och yrkesvägledare.

Planens centrala innehåll, grundskolan

För att kunna göra medvetna och väl underbyggda val gällande den egna framtiden behöver eleven bli medveten om sig själv, valalternativen, relationen däremellan, samt lära sig att fatta och genomföra beslut.

Skolans mål är att varje elev ska:

- *Bli medveten om sig själv*
Eleven ska ges tillfälle att reflektera kring sina intressen, förmågor, egenskaper, erfarenheter, värderingar, drivkrafter, mål och planer. Eleven ska även ges tillfälle att vidga sina perspektiv genom att reflektera kring sig själv och sina möjligheter i förhållande till genus, social och kulturell bakgrund.
- *Bli medveten om olika valalternativ, såsom olika utbildningar och yrken*
Eleven ska få kännedom om och erfarenheter från olika yrken och arbetslivet samt kunskaper om olika utbildningssystem. Eleven ska även få kännedom om hur kunskaper i olika ämnen kan ha betydelse i arbetslivet.
- *Bli medveten om relationen mellan sig själv och valalternativen*
Eleven ska få färdigheter i och kunskaper om att samla, kritiskt granska och ta till sig information rörande arbetsliv och utbildning. Eleven ska även ges tillfälle att reflektera kring denna information i relation till sina egna intressen, förmågor, egenskaper, erfarenheter, värderingar, drivkrafter, mål och planer.

- *Lära sig att fatta och genomföra beslut*

Eleven ska få kännedom om och erfarenhet i hur man gör val och fattar beslut samt genomför dessa. Eleven ska även få kännedom om vad som kan påverka och begränsa studie- och yrkesval samt få medvetenhet om det egna ansvaret i valprocessen.

Genomförande

Varje grundskola ska utarbeta en lokal plan för studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse, med utgångspunkt från den kommunala planen. Planen ska innehålla konkreta arbetsmoment i olika årskurser. Planen ska kontinuerligt utvärderas och vid behov uppdateras.